

Hawking naar de maan

JELLE REUMER

[Column]

Er zit een zeker afbraakrisico in wanneer wetenschappers zich buiten hun eigen vakgebied met dingen gaan bemoeien. Voor je het weet ben je bezig met het uitventen van aperte nonsens, gebaseerd op een gebrek aan basale kennis. Vroeger zei men dan afkeurend: 'schoenmaker blijf bij je leest'. Het is een gezegde dat intussen is versleten omdat het dienst deed en doet als dooddooener om mensen de mond te snoeren. Veel mensen - en wetenschappers zijn onvermijdelijk ook mensen - raken verstrikt in en verblind door hun eigen per definitie beperkte denkraam. We denken de waarheid in pacht te hebben, worden niet of nauwelijks tegengesproken (uit onwetendheid, uit angst of uit beleefdheid) en voor je er erg in hebt lopen we in onze blote billen op straat, denkend de mooiste kleren aan te hebben. Tot een klein brutaal ventje - niet gehinderd door onwetendheid, angst of beleefdheid - ons vertelt wat we weigeren te zien. Dat ventje is een wetenschapper van de betere soort. Wetenschappers horen onophoudelijk, constant, 24/24 en 7/7 bezig te zijn met maar één ding: het beantwoorden van de vraag 'klopt dat eigenlijk wel?' Je ziet iemand die roept dat hij een schitterend kostuum draagt, maar je ziet ook dat er iets niet klopt, dat het kostuum niets voorstelt. En dan roep je: 'hé koning, je staat in je blootje!' En dan roept de koning terug: 'schoenmaker blijf bij je leest'. Oeps! De machtige koning, kun je die wel tegenspreken?

Stephen Hawking, de bekende invalide fysicus, is een machtige koning. Hij heeft grootse ontdekkingen gedaan in terreinen van de wetenschap waar maar weinig andere koningen ooit zijn doorgedrongen. Hij is de Alexander de Grote van de natuurkunde. Hij heeft prachtige boeken geschreven, over het heelal, over tijd en ruimte. En hij is dus erg machtig. Intelligent ook. Ik heb hem nooit persoonlijk ontmoet maar ik weet zeker dat, als ik hem ooit nog de hand mag schudden (voor zover zijn handicap dat überhaupt toelaat), ik mijn hand daarna nooit meer zal wassen. Zo'n man dus. Maar nu heeft hij een kledingstuk aangetrokken dat hem niet staat. In juni 2006 verklaarde Hawking op een persconferentie in Hong Kong (en ik citeer het AD van 14 juni 2006): "Het leven op aarde wordt steeds meer bedreigd met uitroeiing door een ramp als plotselinge opwarming van de aarde, een nucleaire oorlog, een genetisch gemanipuleerd virus of andere gevaren die wij nog niet hebben onderkend." Dat is allemaal helemaal waar, beetje kort door de bocht hier en daar, maar zeer denkbaar. Maar dan. "Daarom is het noodzakelijk dat de mens zich verspreidt in het heelal." Pardon? "Het overleven van de menselijke soort hangt af van zijn vermogen om koloniën in het heelal te stichten, zegt de wereldberoemde astrofysicus Stephen Hawking." Aldus de krant. En wel binnen twintig jaar op de maan en over veertig jaar op Mars.

Het heelal is iets anders dan de hemel. Hawking bedoelt ongetwijfeld dat we onszelf tijdens het leven, en niet pas daarna, in bovenaardse sferen gaan vestigen. Met of zonder zeventig maagden lijkt me dat een weinig aantrekkelijk aanbod. Wij zijn - als diersoort *Homo sapiens* - op de aarde ontstaan, geëvolueerd in een optimale aanpassing aan de omgeving waarin we leven. Die leefomgeving omvat vegetatie, andere diersoorten, zwaartekracht, een 24-uurs dag/nacht ritme en een buitentemperatuur van gemiddeld tussen 10 en 20 graden Celsius. Verder zijn er verfrissende regenbuien, prettig vogelgezag, de mogelijkheid om een dagje te fietsen, mooie zandstranden, Franse dorpspleintjes met platanen en een brasserie, en één keer per jaar de intocht van Sinterklaas.

Stephen Hawking stelt zich voor dat wij over veertig jaar in een soort kolonie (Superbowl? Terminal 4?) op maan of Mars leven, en dat dus uit de aard der omgeving zonder alle hierboven genoemde emolumenten. Daar zijn geen 24-uurs ritme, geen vergelijkbare zwaartekracht (waardoor we óf gaan stuiteren óf als een puddinkje op de grond plakken), geen lekker meiregentje en geen platanen. De brasserie is na te bouwen, maar waar de wijn die men er tapt vandaan moet komen is mij een raadsel gegeven het feit dat de aarde aan global warming, fall-out en Frankensteinsonkruid ten onder is gegaan en er op Mars geen licht ijzerhoudende kalkhellingen zijn om goede druiven op te kweken.

Hawking heeft, met alle respect voor zijn bijdragen aan de wetenschap, de grens tussen science en science-fiction overschreden. Een onbegrijpelijke wereld van twintig dimensies, met time-warps, zwarte gaten, de Big Bang en straks de Grote Sisser is allemaal prima, niet altijd helemaal te concretiseren maar in elk geval behorend tot het domein van de wetenschap. Een kolonie op de maan rond 2026 en op Mars rond 2046 is daarentegen even geschikt als de stripverhalen uit de zestiger jaren waarin we zien dat de mensheid omstreeks het jaar 2000 in kleine vliegende schoteltjes tussen kilometershoge woontorens pendelt. Het is science-fiction en dat - de naam zegt het - is en blijft fictie. Zijn Hawking's zorgen dan ook geschikt? Nee, was dat maar zo. De aarde loopt inderdaad groot gevaar door global warming, nucleaire oorlogen en problemen met genetisch materiaal. Vooral door de almaar groeiende overbevolking loopt de wereld zoals we die kennen een groot risico. Door dan een klein aantal van de miljarden mensen te verplaatsen naar Mars of maan los je dat probleem niet op. Integendeel, het zou een excuus kunnen zijn om het er hier verder maar bij te laten zitten. 'Beam me up, Stephen'.[]